

*Калюжна Т.Г.,
кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу андрагогіки
ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України
<https://orcid.org/0000-0003-3118-2575>*

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Актуальність теми професійного розвитку науково-педагогічних працівників у контексті цифровізації обумовлена глобальними змінами в освітньому просторі. Сучасні цифрові технології трансформують підходи до навчання, викладання та управління, що ставить нові вимоги до професійних компетентностей викладачів вищої школи. Заклади вищої освіти відіграють ключову роль у підготовці фахівців, і рівень професійної підготовки науково-педагогічного персоналу безпосередньо впливає на якість освітніх послуг.

Умови цифровізації вимагають від викладачів не лише традиційних педагогічних навичок, але й володіння сучасними технологіями, здатності адаптуватися до інновацій та ефективно використовувати цифрові ресурси. Процес професійного розвитку в цьому контексті стає багатограним, охоплюючи як вдосконалення фахових знань, так і розвиток цифрових компетентностей. Розвиток цифрової компетентності є необхідною умовою для підготовки викладачів до сучасних викликів освіти та забезпечення високої якості навчання.

У Постанові Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» зазначається, що один з основних напрямів підвищення кваліфікації — це використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку (Постанова КМУ, 2019).

Цифрова компетентність є однією з ключових навичок сучасного викладача. В умовах діджиталізації суспільства цифрові технології стали невід'ємною частиною освітнього процесу. Вміння ефективно використовувати ці технології дозволяє викладачам створювати інтерактивні і захоплюючі навчальні матеріали, підвищувати мотивацію студентів та покращувати якість навчання. Крім того, цифрова компетентність сприяє професійному зростанню викладача, адже дозволяє йому бути в курсі останніх тенденцій та інновацій в галузі освіти.

Дослідниця О. Аніщенко наголошує, що цифрові компетенції педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих визначають рівень здатності педагогів (на поточний момент) до здійснення відповідальної і безпечної професійної діяльності у сфері освіти дорослих із використанням цифрових технологій, що уможливлює розв'язання професійних задач (Аніщенко, 2020).

Цифрова компетентність складається з кількох ключових компонентів :

- технічні навички: вміння працювати з різними цифровими пристроями та програмним забезпеченням;
- інформаційна грамотність: здатність шукати, оцінювати та використовувати інформацію з різних джерел;
- медіаграмотність: розуміння принципів роботи медіа та здатність критично оцінювати медіаконтент;
- комунікаційні навички: вміння ефективно спілкуватися та співпрацювати з використанням цифрових технологій;
- етичні та правові аспекти: знання правил етики та законів, що стосуються використання цифрових технологій (Овчарук, 2022);

Цифрова компетентність відіграє ключову роль у професійному розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, особливо в умовах стрімкого поширення цифрових технологій.

Викладачі, які володіють цифровими компетентностями, можуть ефективно використовувати сучасні освітні технології, такі як інтерактивні платформи, віртуальні лабораторії та онлайн-курси, що дозволяє робити навчання більш цікавим, адаптивним і персоналізованим. Володіння цифровою грамотністю дає можливість науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти впроваджувати інновації в педагогічний процес, наприклад, використання методик змішаного навчання або гейміфікації, а вміння працювати з цифровими інструментами відкриває доступ до міжнародних освітніх і наукових проєктів, онлайн-конференцій та спільнот, сприяючи кар'єрному зростанню викладачів.

У сучасному світі цифрові технології змінюються дуже швидко. Володіння цифровими компетенціями допомагає викладачам залишатися гнучкими та адаптуватися до нових умов, є необхідною умовою для ефективної педагогічної діяльності в закладах вищої освіти. Це гарантія професійного зростання викладачів і якості надання освітніх послуг. Щоб забезпечити ефективне використання цифрових технологій у навчанні дорослих, науково-педагогічним працівникам необхідно постійно підвищувати свою цифрову компетентність через:

- професійні тренінги та курси: регулярні навчальні програми, які надають викладачам знання та навички для роботи з цифровими інструментами;
- менторство та обмін досвідом: організація програм наставництва, де досвідчені викладачі діляться своїм досвідом з новими колегами;
- розвиток власних цифрових ресурсів: викладачі можуть створювати відкриті онлайн-курси, лекції, практичні матеріали, що дозволить їм не тільки покращити свою цифрову компетентність, але й зробити свій внесок у розвиток цифрової освіти загалом (Калюжна, 2024).

Цифрова компетентність науково-педагогічних працівників стає ключовим фактором, що визначає здатність викладачів адаптуватися до нових технологій, створювати цифровий контент, використовувати онлайн-платформи та інші інструменти для підвищення якості освіти дорослих (Колеснікова, Орлова, 2023).

Отже, професійний розвиток науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах цифровізації, зокрема, розвиток цифрової компетентності є необхідною умовою для підготовки викладачів до викликів і можливостей

сучасного освітнього середовища, де викладач вищої школи має володіти цифровою компетентністю, яка включає знання, навички та установки, що дозволяють ефективно використовувати цифрові технології в професійній діяльності, вміння використовувати комп'ютерні програми, інтернет-ресурси, онлайн-сервіси та інші цифрові інструменти для покращення якості навчального процесу.

Література

- Аніщенко, О. (2020). Розвиток цифрових компетенцій педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих – актуалітет педагогічної науки і практики // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – К.; Вінниця: ДОВ «Вінниця», Вип. 55. С. 206-214. DOI: 10.31652/2412-1142-2020-55-206-214
- Калюжна, Т. (2024). Інтеграція цифрових технологій в освіту дорослих: цифрова компетентність науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Науковий журнал «PHYSICAL CULTURE AND SPORT: SCIENTIFIC PERSPECTIVE» № 4 Київ. С. 176-182
<https://pcs.khmnu.edu.ua/index.php/pcs/article/view/267/280>
- Колеснікова, І., Орлова, О. (2023). Розвиток педагогів в умовах цифровізації освіти. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/64/part_2/35.pdf.
- Овчарук, О. (2022). Особливості використання інструменту самооцінювання цифрової компетентності вчителя. зб.матеріалів всеукр.наук.-практ.семінару. Київ. URL: <https://surl.li/nlemeb>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-п>